

Enligt sändlista

Bildande av Fyrbergets naturreservat i Nyköpings kommun

BESLUT

Med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) beslutar Länsstyrelsen att förklara det område som avgränsats på bifogad karta (bilaga 1) som naturreservat, med föreskrifter och skötselplan enligt nedan. Reservatets gränser märks ut i fält.

I enlighet med 3 § förordning (1998:1 252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan (bilaga 2) med mål, riktlinjer och åtgärder för reservatets skötsel och förvaltning.

För att tillgodose syftet med reservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken att nedan angivna föreskrifter ska gälla i reservatet, se *reservatsföreskrifter*
Reservatets namn ska vara *Fyrbergets naturreservat*.

Uppgifter om naturreservatet

Reservatets namn	Fyrbergets naturreservat
Naturvårdsregister ID	2029231
Kommun	Nyköping
Församling/socken	Tunaberg
Lägesbeskrivning	Strax öster om Nävekvarns samhälle
Naturgeografisk region	Nr 25c, Södermanlands och norra Götalands kust och skärgård
Kulturgeografisk region	Kolmården
Fastighetskartan	097 01 (09H 0b)
Areal	25,6 ha, varav land 25,6 ha 19,7 ha produktiv skogsmark
Fastigheter (markägare)	Nävekvarn 7:460 (staten)
Nyttjanderätter/servitut	Ledningsrätt:0480-03/96.1 Andel i gemensamhetsanläggning Nävekvarn ga:8

Syfte med naturreservatet

Syftet med Fyrbergets naturreservat är att tillgodose behovet av naturskogsområden för friluftslivet. Området ska därför göras tillgängligt så att besökare kan bedriva olika typer av friluftaktiviteter i värdefull natur, och uppleva de naturmiljöer, biologisk mångfald och andra upplevelsevärden som finns i området. Syftet är också att bevara och utveckla områdets biologiska mångfald knuten till naturskogsmiljöer.

Syftet ska tillgodoses genom att området görs tillgängligt så att besökare kan bedriva olika friluftaktiviteter i värdefull natur, och uppleva de naturtyper och andra upplevelsevärden som finns i området. Detta görs genom anläggningar och information som inbjuder till, och underlättar, besök i området. I begränsad omfattning ska restaureringsåtgärder vidtas i områdets skogar för att återställa och bevara förutsättningarna för naturvärden.

Reservatsföreskrifter

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för de åtgärder som behövs för att uppnå syftet med naturreservatet och som framgår av föreskrifterna under B nedan.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren av naturreservatet eller av förvaltaren utsedd uppdragstagare att i uppföljningssyfte utföra inventeringsverksamhet, nödvändig insamling av bestämningsmaterial, eller annan dokumentation av växt- och djurliv inom naturreservatet.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för konventionell jordbruksdrift på åkermarken norr om Fyrberget.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för underhåll av väg, gemensamhetsanläggningen Nävekvarn ga:8, som ligger inom reservatet.

Jakt enligt 9§ och 28§ jaktlagen, samt 30§, 34§ och 40 b § enligt jaktförordningen, får ske utan hinder av föreskrifterna.

Förbudet att uppföra stängsel gäller inte säkerhetsstängsel runt gruvhål.

A *Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden*

Utöver vad som i övrigt gäller enligt föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. uppföra byggnad eller anläggning.
2. anlägga väg.
3. anlägga luft- eller markledning, stängsel eller hägnad.
4. anordna upplag.
5. borra, gräva, schakta, utfylla, tippa, dika eller dämna.

6. avverka eller utföra annan skogsbruksåtgärd.
7. ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle.
8. framföra motordrivnet fordon annat än i samband med uttransport av fällt vilt med s.k. älghugare eller motsvarande.
9. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel.
10. kalka eller gödsla mark eller vatten.

B Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om vad ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten förpliktas att tåla

Markägare och innehavare av särskild rätt förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet:

1. Utmärkning av naturreservatets gränser.
2. Anläggning och underhåll av parkeringsplats, vandringsleder, bänkar och bord samt uppsättning av informationstavlor.
3. Skötselåtgärder i form av avveckling av granplantering, strukturskapande åtgärder, huggning och röjning i brynzoner samt bekämpning av invasiva arter och främmande träslag.
4. Genomförande av undersökningar i uppföljningssyfte av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.

C Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet

Utöver vad som i övrigt gäller enligt föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda stående och omkullfallna träd och buskar.
2. skada, plocka eller samla in växter, svampar och lavar. Bär-, matsvamp- och blomplockning för eget behov är dock tillåtet.
3. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt eller göra inskrift.
4. fånga och insamla ryggradslösa djur på sådant sätt att deras biotoper eller reproduktionsmiljöer förstörs.

Det är förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

5. anordna lägerverksamhet.
6. anordna tävlingar.

Skötsel och förvaltning

Länsstyrelsen i Södermanlands län är förvaltare för naturreservatet.

Upplysningar

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter för naturreservatet.

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft utom föreskrifter meddelade med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken, avd C, vilka gäller omedelbart, även om de överklagas.

Enligt artskyddsförordningen (1998:179) och Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 1999:7) gäller bestämmelser om fridlysning av djur och växter.

Beslutet kungörs i ortstidning och Södermanlands läns föfattningssamling.

SKÅLEN FÖR LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Beskrivning av området

Områdets närhet till Nävekvarns samhälle gör att det är ett välbesökt natur- och friluftsområde. Sörmlandsleden löper genom reservatets östra del och i området finns flera spontananlagda stigar. På toppen av Fyrberget, med utsikt över Bråviken finns bänkar och bord utplacerade. I direkt anslutning till reservatet finns en badplats med omklädningshytter och dass.

Det är framförallt reservatets lättillgänglighet för vandring, bad och fritidsfiske, och de storslagna vyerna ut över Bråvikenskärgården som utgör de högsta värdena för det rörliga friluftslivet.

Reservatet utgörs till största delen av de båda bergen Parkberget och Fyrberget. På de två bergen växer den för Bråviken typiska äldre tallskogen på de branta sydsluttningarna ned mot Östersjön. Signalarter som påträffats inom reservatsområdet är gammelgranlav, blomkålssvamp, talticka, lind, blåsippa och krusig ulota.

Den framtida skötseln av reservatet är inriktad på att bevara ett värdefullt område för friluftslivet. Skötseln ska även syfta till att bevara och utveckla tallskogsvärdena och lövskogen i området.

Reservatet ligger inom riksintresse för friluftsliv, D:01 Bråviken Tunaberg, riksintresset för naturvård, NRO 04001 Bråvikenkusten och inom riksintressen Kust och skärgård (kustzonen). Till största delen ingår reservatet även i den av "Strategin för formellt skydd av skog i Södermanlans län" utpekade värdetrakten "Skärgårdens skogar".

Naturresevatet utgör ett led i arbetet med att uppnå de av riksdagen antagna miljömålen Levande skogar, samt Levande kust och skärgård och Ett rikt växt- och djurliv.

Ärendets handläggning

Våren 2006 tog dåvarande ägare kontakt med Länsstyrelsen angående intresse att bilda naturresevat i området. Förhandlingar inleddes i mars 2007 och i februari 2009 skrevs ett markbytesavtal under. I och med detta är staten genom Naturvårdsverket ägare till hela området.

Förslaget till beslut sändes den 15 april 2015 på remiss till sakägare och andra berörda för yttrande senast 27 maj 2015. Följande synpunkter har inkommit;

Datum

Dnr

2015-06-10

511-4804-2011

Från Jägarförbundet

Jägarförbundet delar länsstyrelsens uppfattning att området inte är lämpligt för konventionell jakt men anser inte att jakten behöver regleras genom föreskrift.

Jägarförbundet anser att eftersom staten är ägare till reservatet kan staten avstå att upplåta jakten, samtidigt som man har fria händer att bedriva jakt om behovet skulle uppstå.

Länsstyrelsen har i beslutet tagit bort föreskriften om att jakt är förbjuden i området och i stället förtydligat i skötselplanen att jakt inte bör ske i området, men kan medges vid behov som främjar reservatets syfte eller andra angelägna skäl.

Från Anders Bengtsson

Anders Bengtsson påpekar i sitt yttrande att i den uppgörelse som träffades då marken överläts till staten, ingick som del att jakträtten uppläts till honom. Jakträttsavtalet är inte uppsagt och gäller till och med 2019-06-30. Därmed kan jakt inte förbjudas i området.

Även Anders Bengtsson anser att eftersom staten är ägare till marken är det bättre att jakten regleras efter behov i stället för att regleras genom föreskrift.

Från SGU

SGU menar att rubriken Naturgeografiska förhållande i skötselplanen bör ändras till Naturgeografiska och geologiska förhållanden.

Rubriken ändras i skötselplanen för att bättre stämma överens med innehållet i stycket.

SGU menar vidare att det bör tillfogas föreskrifterna att Länsstyrelsen kan bevilja tillstånd för provtagning av jordlager och bergrund i vetenskapligt syfte om det inte innebär annat än ringa påverkan på marken.

Länsstyrelsen avser inte ändra föreskrifterna utifrån detta. Området är skyddat för all framtid och om en sådan undersökning skulle vara aktuell får ärendet hanteras med dispensansökan.

Skogsstyrelsen har inga synpunkter på beslut och skötselplan.

Från Nyköpings kommun.

Kommunen tycker att Länsstyrelsen bör undersöka möjligheten att få till en naturskönare sträckning av Sörmlandsleden mellan Nävekvam och Fyrbergets naturreservat.

Länsstyrelsen kommer inte att göra någon utredning av detta i samband med bildandet av Fyrbergets naturreservat.

Kommunen tycker vidare att det krävs mer aktiva åtgärder i skötselområde 5 för att uppnå bevarandemålet en talldominerad barrblandskog med inslag av löv, död ved och gamla träd.

Länsstyrelsen anser att den föreslagna åtgärden fri utveckling med strukturskapande åtgärder är tillräcklig för att uppnå målet.

Föreningen Sörmlandsentomologerna har inga särskilda synpunkter på reservatsbeskrivning och skötselplan.

Länsstyrelsens bedömning och intresseprövning

Länsstyrelsen bedömer att konventionellt skogsbruk, andra arbetsföretag eller anläggningar inte går att förena med bevarande av områdets höga naturvärden. Detta är därför enligt Länsstyrelsens uppfattning ett område som i enlighet med 1 kap. 1 § miljöbalken bör skyddas i form av naturreservat enligt 7 kap. 4 § miljöbalken.

Länsstyrelsen bedömer att ett naturreservat i det aktuella området är väl förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 kap. miljöbalken.

Länsstyrelsen bedömer att bildandet av naturreservatet är förenligt med kommunens översiktsplan.

Länsstyrelsen har i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken prövat och funnit att föreskrifterna inte går längre i inskränkning av enskilds rätt att använda mark och vatten, än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Innan beslut fattas om föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken ska Länsstyrelsen enligt 5 § i förordningen om områdesskydd (2007:1244) utreda föreskrifternas kostnadsmässiga och andra konsekvenser och dokumentera utredningen i en konsekvensutredning.

Länsstyrelsen bedömer att det saknas skäl för att genomföra en konsekvensutredning då påverkan på allmänhetens friluftsliv är mycket begränsad.

Hur man överklagar

Den som vill klaga över detta beslut ska skriva till regeringen, men skicka eller lämna skrivelsen till Länsstyrelsen, postadress: Länsstyrelsen i Södermanlands län, 611 86 NYKÖPING.

Skrivelsen ska ha inkommit inom tre veckor från den dag klaganden fick del av beslutet, annars kan överklagandet inte prövas. Sakägare anses ha fått del av beslutet den dag kungörelse om beslutet var införd i ortstidning. I skrivelsen ska anges vilket beslut som överklagas och den ändring som begärs. Skriv namn, adress, telefonnummer och ärendets nummer.

Om ytterligare upplysningar önskas, kontakta Länsstyrelsen. Länsstyrelsen kommer att sända det överklagade beslutet vidare till Miljödepartementet för prövning, såvida Länsstyrelsen inte själv ändrar beslutet.

Datum

Dnr

2015-06-10

511-4804-2011

Beslutande i detta ärende har varit landshövding Liselott Hagberg. I den slutliga handläggningen har enhetschef Anne-Li Fiskesjö, chefsjurist Karin Bergkvist och funktionschef Trine Haugset, samt naturvårdshandläggare Karl-Joel Sundholm deltagit, den sistnämnda som föredragande.

Liselott Hagberg
Landshövding

Karl-Joel Sundholm
Naturvårdshandläggare

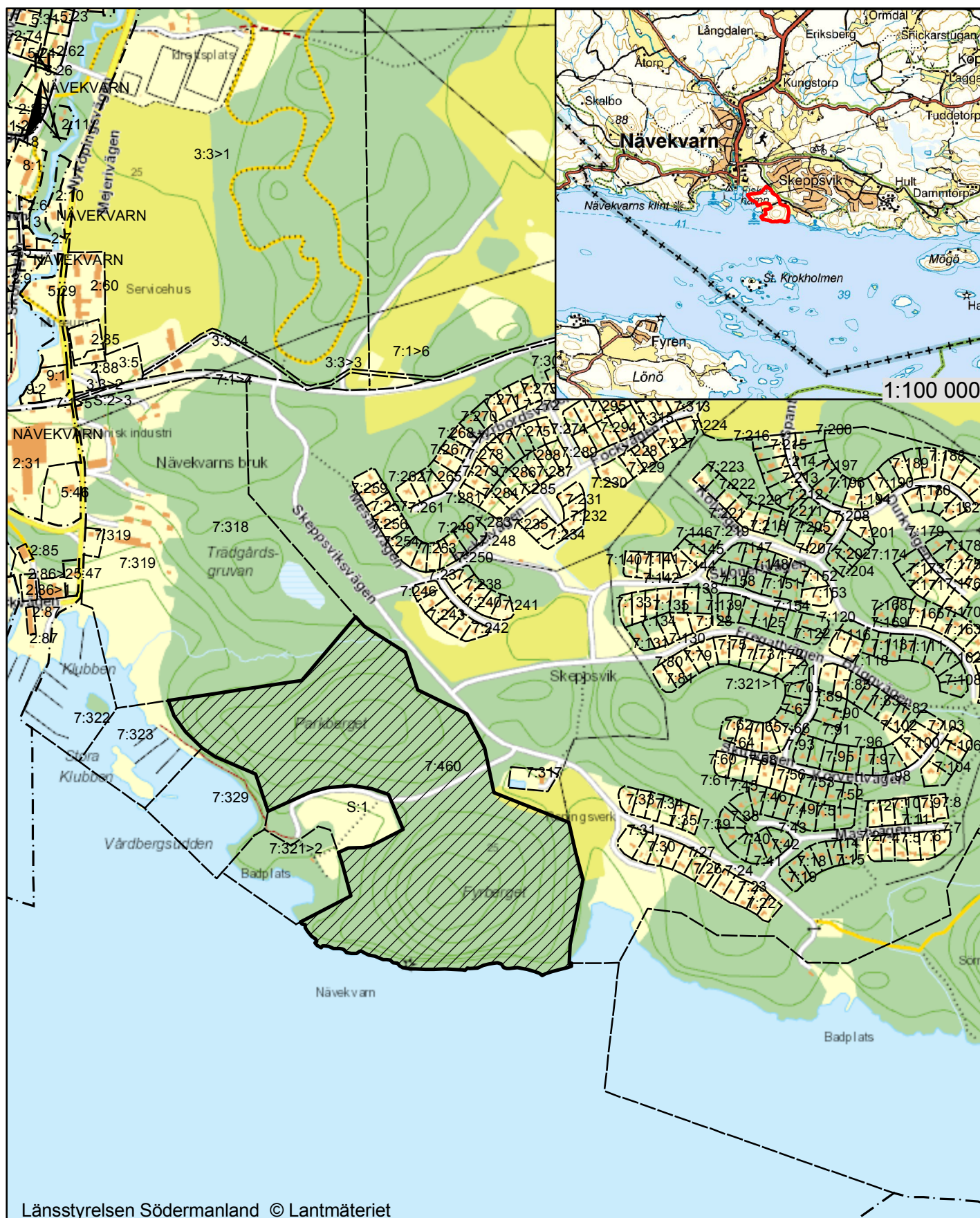
Bilagor

1. Beslutskarta
2. Skötselplan med bilagor
3. Fastighetsförteckning

Beslutskarta

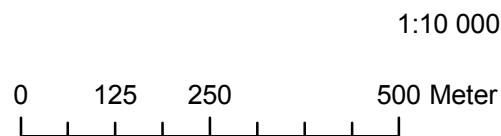
Bilaga 1.

Tillhörande Länsstyrelsens
förslag till beslut om Fyrbergets naturreservat.
Dnr 511-4804-2011, 2015-06-10

Teckenförklaring

 Naturreservat

Natur- och miljöenheten
Karl-Joel Sundholm
0155-26 40 00

Datum

2015-06-10

Dnr

511-4804-2011

Skötselplan för Fyrbergets naturreservat

Foto: Karl-Joel Sundholm

Postadress
611 86 NYKÖPING

Besöksadress
Stora torget 13

Telefon
0155-26 40 00 växel

Telefax
0155-26 71 25

E-post
sodermanland@lansstyrelsen.se

Organisationsnr
202100-2262

PlusGiro
35174-2

Bankgiro
5051-8653

Faktureringsadress
FE 98
833 83 STRÖMSUND

Internet
www.lansstyrelsen.se/sodermanland

BESKRIVNING AV NATURRESERVATET

Översikt

Fyrbergets naturreservat är 25,6 ha stort och ligger vid Bråviken strax öster om Nävekvarns samhälle. Området utgörs i huvudsak av de två bergen Fyrberget och Parkberget. En stor del av reservatet är hållmarkstallskog men här finns även en del gran- och lövskog. Området är lättillgängligt och har ett högt värde för friluftslivet.

Uppgifter om naturtyper, arter och bevarandevärden

Uppskattade arealer av naturtyper*:

- Skogsmark	Ca 19,7 ha, varav 19,7 ha produktiv
Tallskog	Ca 9,5 ha
Barrblandskog	Ca 3,9 ha
Granskog	Ca 2,1 ha
Lövblandad barrskog	Ca 2,0 ha
Triviallövskog	Ca 2,0 ha
Hygge/Brandfält	Ca 0,2 ha
- Impediment	Ca 5,6 ha
- Öppen mark	Ca 0,3 ha
- TOTALT	Ca 25,6 ha

Prioriterade bevarandevärden

- Naturtyper	Hållmarkstallskog.
- Strukturer (landskapselement)	Äldre tallar, äldre granar, äldre lövträd, död löv- och barrved.
- Friluftsliv	Vandring, utflykt, utsiktsplats, bad, fritidsfiske.

* Arealer enligt KNAS (Kontinuerlig naturtypskartering av skyddad natur)

Naturgeografiska och geologiska förhållanden

Tunabergskusten är av mycket stort geologiskt intresse genom de framträdande landformerna. Kusten här bildar med sitt förkastningsstråk Kolmårdens gränslinje åt söder och utgör en av de stora ledlinjerna i det östsvenska spricklandskapet. Kustlinjens förkastningsberg är mycket framträdande och når ofta 50-60 meters höjd, medan vattnet nedanför har ett djup av närmare 60 meter. Den högsta punkten i reservatet, Fyrberget, har en höjd av 40 meter över havet och ca 1,1 km öster ut, i Sjöskogens naturreservat, ligger Sjöskogsberget som sträcker sig 58 meter över havet. Från dessa berg har man en mäktig utsikt över Bråviken och kustskogarna.

Berggrunden i reservatet består till största delen av sura till intermediära vulkaniska bergarter som ryolit, dacit och andesit m.m. I ett mindre stråk som löper öst-väst genom reservatet utgörs bergarterna av mer basiskt vulkaniska bergarter som basalt m.m. I stora delar av området går

Datum

Dnr

2015-06-10

511-4804-2011

berget i dagen men i dalgången mellan bergen Parkberget och Fyrberget samt norr om Parkberget hittar man jordarterna lera, grus och morän.

Historisk och nuvarande markanvändning

Den äldsta kartan över området, en geometrisk avfattning från 1677, visar att området då troligen användes som betesmark eller slåtteräng. Någon större areal med skog verkar i alla fall inte ha funnits. Beskrivning från kartan lyder "Skough af graan och tall, till nödårften. Kohlmååhln den fordon florerade med skön timmer skough ähr af bruken och landtmann uthödd"

En något yngre karta, geometrisk avmätning från 1794 visar att markslaget under denna tid var betesmark. Lantmätare Nils Wahlström beskriver området som "Skeppsviks hagen af bergig och stenbunden mark utom några få beteslätter". Området tillhörde då "Nefweqvarns Gård"

Figur 1. Utsnitt ur geometrisk avmätning från 1794. 34 på kartan visar det som beskrivs som hage och några få beteslätter. 18 visar gräslinda och 2 beskrivs som lättbrukad lerjord.

På häradskartan från början av 1900-talet kan man se att det växer både barr- och lövskog i området. Kanske var det fortfarande betesmark då, men någon gång under denna tid upphörde betesdriften och barrskogen fick breda ut sig. I norr kan man se att en mindre del av reservatet, grönfärgart på kartan, då var en del av Näveqvarns herrgårds stora park. En detalj att nämna är att det vid denna tid låg ett badhus vid stranden in mot Näveqvarn. I dag är det bara namnet Badhusviken som vittnar om att här en gång låg ett badhus.

Den ekonomiska kartan från 1947 visar att området då, precis som nu, var täckt med skog. Skogsbruk har under åren bedrivits i delar av reservatet där det varit möjligt, och mycket av skogen verkar ha avverkats för ca sextio - åttio år sedan.

Datum

Dnr

2015-06-10

511-4804-2011

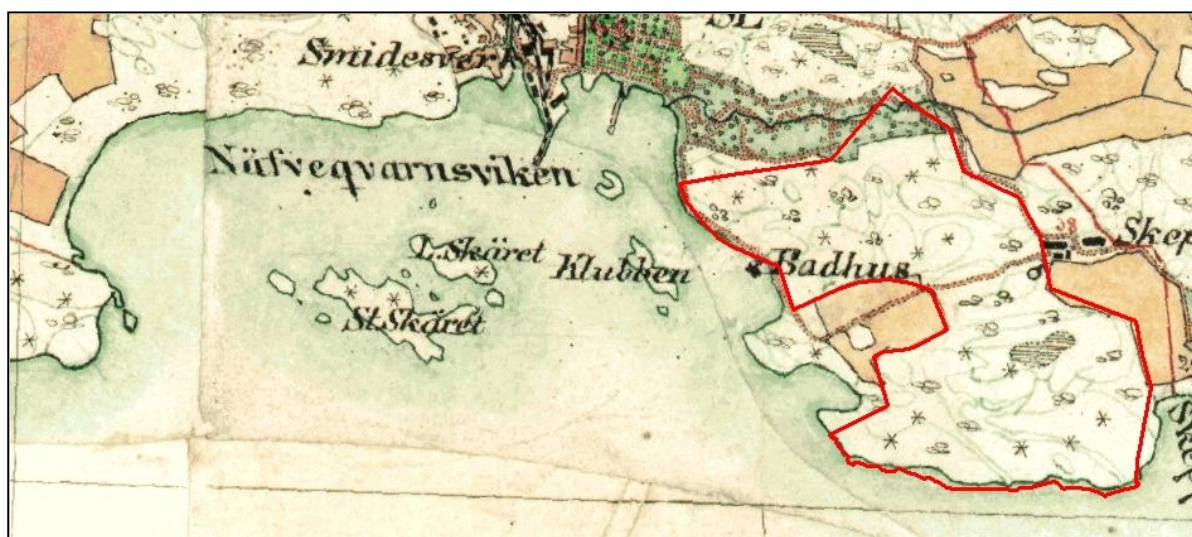

Bild 2. Häradscharta runt 1900. Röd linje markerar reservatsgränsen. Stjärnor är barrträd, runda symboler lövträd. Gult markerar åkermark och grönt slätteräng.

Biologiska bevarandevärden

De största biologiska värdena i reservatet är främst kopplade till hållmarkstallskogen på de båda bergen i reservatet, Parkberget och Fyrberget. Tallarnas ålder är ca sextio till åttio år med inslag av betydligt äldre, knotiga, och vindpinade tallar. Här finns den rödlistade svampen tallticka, vilken man bara hittar på tallar som är hundra år eller äldre. Död ved finns sparsamt men några riktigt gamla torrakor av tall kan man hitta. Även lövskogen som främst finns på nord, öst och sydsidan av Parkberget har höga biologiska värden. Förekommande lövskog är en blandning av främst asp, björk, ek lönn och al. Här kan man hitta mossan krusig ulota, som är en signalart, på flera ställen. En signalart är en art som är typisk för en naturtyp med höga naturvärden. I bäckravinen i norra delen av reservatet står flera grova popplar.

Tabell 2. Rödlistade arter och signalarter som registrerats i objektet. Notera att tabellen bygger på inventeringarna som finns i källförteckningen. Rödlistekategori följer Gärdenfors, U. (ed.) 2010. *Rödlistade arter i Sverige 2010*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala. (NT) = missgynnad. (S) = signalart enligt Skogsstyrelsen.

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Rödlistad/ Signalart/ÅGP- art/Natura-art
Kärlväxter		
Blåsippa	<i>Hepatica nobilis</i>	S
Lind	<i>Tilia cordata</i>	S
Mossor		
Krusig ulota	<i>Ulotia crispa</i>	S
Lavar		
Gammelgranlav	<i>Lecanactis abietina</i>	S
Svampar		
Blomkålssvamp	<i>Sparassis crispa</i>	S
Tallticka	<i>Phellinus pini</i>	NT/S

Datum

Dnr

2015-06-10

511-4804-2011

Kulturhistoriska värden

Tunaberg är känt för sin omfattande gruvverksamhet från mitten av 1300-talet. I reservatet finns ett gruvområde med ett 20-tal gruvhål, benämnda som Skeppsviksgruvorna. Vid gruvorna har järnmalm brutits.

Från 1308 finns ett gåvobrev från Hertigarna Erik och Valdemar där de ger bort den avrättade Torgils Knutsons egendomar i Rönö och Jönåkers härader till fogden på Nyköpings hus Ingevald Estridsson. Gåvobrevet är mycket detaljerat och räknar upp:

”kvarnen i Næfw och ett öresland i Björksäter samt alla egendomar som herr marsken Th genom köp förvärvat i Rönö hundare och Jönåker tillsammans med allt till det ovan nämnda hörande, såsom åkrar, ängar, betesmark, skogar, fiskevatten, kvarnplatser och allt annat beläget inom eller utom inhägnader långt borta eller nära.”

Det nämns inget om hyttor i brevet vilket det borde göra om så var fallet. Däremot nämns ”hyttor och hyttställen” i gåvobrevet från Kristina Röriksdotter, som var Ingevalds Estridssons sonsöns änka, till Vadstena kloster (1417). Där nämns även ”mitt gods Rocklösa”, som låg öster om Fyrberget, och en ”byggd kvarn och några torp”.

Det troliga är att bergsbruket kommit igång mellan tiden för dessa gåvobrev.

Vid Fyrbergets nordvästra kant finns bebyggelserester som kan härröra från Remmaregården. Kartor från tiden då gården fanns kvar visar dock på en något västligare plats, nära bäckmynningen norr om reservatet. Förmodligen var Remmaregården en av de få gårdar som blev nedbrända av ryssarna i samband med Nävekvärns bruks ödeläggning 1719. Uppgifter från Tunabergs hembygdsförenings årskrift från 1994. Ett annat namn på Remmaregården är Romstorp enligt Ortnamnsregistret.

Norr om Fyrberget finns ett stenbrott med tillhörande skrotstensvarp. Stenbrottet är 6 X 4 m stort och 1,5 m djupt. Brottet är omgärdat av ett stängsel.

Uppå på krönet av Fyrberget syns ett skyttevärn bestående av kallmurade väggar av sten.

Inom områdets sydvästra del finns även en grav, bestående av en rund, röseliknande stensättning ca 6 meter i diameter och ca 0,4 meter hög. Graven kan generellt dateras till tidsperioderna bronsålder-järnålder (1800 f.kr-1050 e.kr). Detta är en fast fornlämning skyddad enligt kulturminneslagen. Platsen anges i bil. 2:1 skötselplanekarta.

Enligt Riksantikvarieämbetet och Tunabergs hembygdsförening har det funnits en hytta vid naturreservatets gräns vid Skeppsvik.

Värden för friluftsliv

Närheten till Nävekvärns samhälle och fritidshusområdet vid Sjöskogen gör området mycket attraktivt för friluftslivet. Boende i närområdet använder reservatet frekvent hela året att vandra i, vilket märks på de många upptrampade stigarna som finns. Sörmlandsledens sträckning genom södra delen av reservatet gör att även boende utanför närområdet besöker reservatet. Vid den högsta punkten på Fyrberget finns en utsiktsplats med bord och bänkar. Här har man

en fantastisk utsikt över Bråviken. Fortsätter man Sörmlandsleden österut kommer man till Sjöskogens Naturreservat. En badplats finns i anslutning till reservatet.

PLAN FÖR OMRÅDETS SKÖTSEL

Övergripande mål

Målsättningen med skötseln är att bevara ett värdefullt naturområde med höga värden för friluftslivet. Skötseln ska syfta till att bevara och utveckla tallskogsvärdena och lövskogen i området. Vandringsleder och andra friluftsanordningar ska underhållas för att även i fortsättningen göra området tillgängligt för allmänheten.

I hela området ska silvergran, tysklönn och andra invasiva trädslag bekämpas. Även andra trädslag som uppträder på liknande sätt ska hållas efter om de blir ett problem eller ett hot mot syftet med reservatet.

Naturreservatet är indelat i skötselområden som utgår från de bevarandemål och de skötselåtgärder som ska utföras för respektive område.

För karta över skötselområden och friluftsliv, se bilaga 2.1.

Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Generella riktlinjer och åtgärder

Vid skötselåtgärder ska forn- och kulturlämningar särskilt beaktas. Rövning, gallring och avverkning kräver inte tillstånd enligt kulturmiljölagen (SFS 1988:950), under förutsättning att den sker på ett sådant sätt att lämningarna inte skadas eller förändras. Det innebär till exempel att:

- Eventuell körning med skogsmaskin ska ske på tjälad mark eller under sådana väderförhållanden så att markskador inte uppstår.
- Enskilda lämningar får inte köras över eller belamras med ris.
- Träd skall fällas ut från lämningen för att undvika släpskador.
- Forn- och kulturlämningar ska grovrensas på kvistar och annat skogsavfall.

Skötselområde 1: Lövskog (ca 1,9 ha)

Beskrivning

Bäckravin där trädskiktet till största delen domineras av silvergran, utom i ett område närmast bäcken där poppel är det vanligaste trädslaget. Enstaka träd av asp, ek, al, och lönn finns spridda i området. Buskskiktet består till största delen av klenare hasselbuskar med inslag av enstaka skogstry. Markskiktet i vissa delar av området täcks helt av yngre plantor av silvergran.

Datum

2015-06-10

Dnr

511-4804-2011

Gammalt fårnät finns i området.

Bevarandemål

Arealen lövdominerad skog ska vara 1,9 ha.

Skötselåtgärder

Silvergran *Abies alba* ska avvecklas inom en tioårsperiod genom att alla träd fälls eller/och ringbarkas för att skapa liggande eller stående död ved. Självföryngrade plantor av silvergran röjs bort. Røjningen behöver upprepas så länge som nyetablering av silvergran sker. Som en engångsåtgärd kan enstaka hasselbuskar tas bort för att ge bättre utrymme för den hasseln som blir kvar att utvecklas och bli kraftigare.

Gammalt stängsel ska tas bort.

Skötselområde 2: Brynzon (ca 0,5 ha)

Beskrivning

Brynzon från vägen upp mot hållmarken. Trädskiktet domineras av asp, björk, al och lönn. Mer sparsamt med silvergran och sälg.

Bevarandemål

Arealen ska vara ca 0,5 ha. Brynet ska karaktäriseras av ett glest träd- och buskskikt, mestadels löv, med mindre områden där buskskiktet kan vara tätare.

Skötselåtgärder

En kontinuerlig huggning och røjning görs för att skapa en brynmiljö med olika sorters inhemska träd och buskar, mestadels lövträd. Silvergran tas bort

Skötselområde 3: Lövdominerad blandskog (ca 0,7 ha)

Beskrivning

En ca 30-årig granplantering med inslag av enstaka lövträd.

Bevarandemål

Arealen lövdominerad blandskog ska vara 0,7 ha.

Skötselåtgärder

En engångsåtgärd görs där all gran tas bort. Därefter småskaliga skötselåtgärder för att gynna en lövsuccesion. Silvergran röjs bort med jämna mellanrum.

Skötselområde 4: Brynzon (ca 0,4 ha)

Beskrivning

Delvis gammal igenväxt åkermark som sträcker sig upp mot bergsbranten. I området växer till största delen silvergran med en del sälgar och björkar i åkerkanten.

Datum

Dnr

2015-06-10

511-4804-2011

Bevarandemål

Arealen ska vara ca 0,4 ha. Brynet ska karaktäriseras av ett glest träd- och buskskikt, mestadels löv, med mindre områden där buskskiktet kan vara tätare.

Skötselåtgärder

Dikeskanten hålls fri från träd och buskar. All silvergran tas bort. En kontinuerlig huggning görs därefter för att skapa en brynmiljö med olika sorters inhemska träd och buskar, mestadels lövträd.

Skötselområde 5: Barrblandskog (ca 22,0 ha)*Beskrivning*

Till största delen likåldrig tallskog på hällmark med inslag av gran och lövträd. I sydväst ett område med ca 50-årig tall på mer näringsrik mark med en fältvegetation av lingon och blåbärstyp. Denna del har ett stort inslag av gran och löv. I området ligger det gamla gruvområdet med två öppna och stängslade gruvhål. I södra delen av området finns en brons/järnåldersgrav.

Bevarandemål

Arealen ska vara ca 22 ha talldominerad barrblandskog, med inslag av löv, av varierande ålder. Död ved förekommer både som stående och liggande i olika nedbrytningsgrader. Gamla träd är vanligt förekommande.

Skötselåtgärder

Området lämnas till största delen för fri utveckling. Strukturskapande åtgärder kan utföras i hela skötselområdet för att efterlikna en naturlig dynamik och ge förutsättning för äldre och värdefulla träd att leva vidare, främst tall, samt ge förutsättningar för yngre träd att utvecklas till nästa generations värdefulla naturvårdsträd. Brons/järnåldersgraven, husgrunden och skyttevärnet ska hållas fria från buskar och träd.

Silvergran *Abies alba* ska avvecklas inom en tioårsperiod genom att alla träd fälls och/eller ringbarkas för att skapa liggande eller stående död ved. Självföryngrade plantor av silvergran röjs bort. Røjningen ska upprepas så länge som nyetablering av silvergran sker.

Stängsling och underhåll av stängsel kring gruvhål djupare än 1.5 meter (se karta 2.1 där område med sådana kända gruvhål anges) ansvarar polismyndigheten för.

Skötselområde 6: Åkermark (ca 0,1 ha)*Beskrivning*

Mindre område med öppen åkermark som brukas med konventionella jordbruksmetoder.

Bevarandemål

Öppen åkermark.

Skötselåtgärder

Datum

2015-06-10

Dnr

511-4804-2011

Brukas enligt konventionella jordbruksmetoder.

Friluftsliv

Beskrivning

Genom sin närhet till Nävekvärns samhälle och närliggande fritidsstugeområde är skogsområdet välkänt och utnyttjas flitigt som strövområde. Inom reservatet finns flera upptrampade stigar. Sörmlandsleden är särskilt utmarkerad och går genom reservatets södra del och förbi reservatets högsta punkt där det finns en utsiktsplats med bord och bänkar. Befintlig parkering vid badplatsen kan användas av besökare till naturreservatet. En informationstavla ska sättas upp vid parkeringen.

Bevarandemål

Gränsmarkeringen ska vara i gott skick.

Informationstavlor om reservatet finns där befintlig led ansluter till reservatet. Leden ska vara fri från vegetation och väl uppmärkt. Parkering med skylt ska finnas och vara väl underhållen.

Skötselåtgärder

Vid behov målning och underhåll av naturreservatets gränser. Underhåll av bord och bänkar, vid behov kan flera bord och bänkar placeras ut. Uppsättning och underhåll av informationstavlor i anslutning till reservatet och vid parkeringsplats. Informationstavlor om den historiska gruvbrytningen sätts upp på lämpliga platser. Markerade leder ska underhållas. Underhåll av parkeringsplats.

Jakt

För närvarande är jakten i reservatet utarrenderad och tillåten. Detta jakterrande löper ut den 1 juli 2019 och avses inte att förlängas. För tid därefter ska jakt endast bedrivas i den omfattning det är nödvändigt för att främja det rörliga friluftslivet eller i enlighet med reservatets syfte i övrigt.

Uppföljning

Uppföljning av skötselåtgärder

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av genomförda skötselåtgärder sker i slutet på varje år, de år då åtgärder genomförts. Uppföljningen ska sedan ligga till grund för eventuell omprövning av skötselplanen.

Uppföljning av bevarandemål

Ett särskilt dokument ska tas fram i samband med uppföljningen av naturreservatet. Dokumentet är en uppföljningsplan med målindikatorer för de olika bevarandemålen. Uppföljningen av bevarandemål sker i enlighet med instruktioner från Naturvårdsverket.

Kostnader och finansiering

Skötselåtgärder bekostas av förvaltaren. Uppföljningen bekostas av Naturvårdsverkets anslag för skötsel av skyddad natur.

Sammanfattning och prioritering av skötselåtgärder

Skötselåtgärd m.m.	Tidpunkt	Plats	Prioritet
Borttagning av silvergran och andra främmande trädslag	Påbörjas snarast och slutförs under en 10-årsperiod. Därefter vid behov	Hela reservatet	1
Avverkning av gran	Inom 5 år	Skötselområde 3	1
Strukturskapande åtgärder t.ex. friställande av träd och skapande av luckor i trädskiktet.	Snarast, sedan vid behov	Skötselområde 1, 3 och 5	2
Röjningar vid kulturlämningar	Vid behov	Skötselområde 5	1
Röjning i bryn	Snarast, sedan vid behov	Skötselområde 2 och 4	2
Röjning och uppmärkning av stig	Vid behov	Hela reservatet	1
Borttagning av gammalt stängsel	Snarast	Skötselområde 1	1
Informationsskylt	Inom 2 år	Vid P-plats. Där leder angör reservatet	1
Informationsskylt om gruvbrytning	Inom 2 år	Lämpliga platser	2
Gränsmarkeringar	Vid behov	Reservatsgräns	1
Uppföljning av skötselåtgärder	Efter åtgärd	Hela reservatet	1
Jordbruksskötsel	Årligen	Skötselområde 6	1
Underhåll av stängsel vid gruvhåll djupare än 1,5 m	Vid behov	Skötselområde 5	1

Källförteckning

Artdatabanken. Artportalen <http://artportalen.se>

Ekonomiska kartan över Sverige. Kartlagd år 1947. Kartblad Nävekvarn 9H0 b48.

Gärdenfors, U. ed. ArtDatabanken, SLU, Uppsala. *Rödlistade arter i Sverige 2010*.

Dan Mattson. Hur gammalt är bergsbruket i Tunaberg. www.tunaberg.se/historia

Häradskarta. Kartlagd åren 1898-99.

Lantmäterimyndigheten Södermanlands län. *Fastighetsutredning Fyrbergets naturreservat*. 2007.

Lantmäteriet. Tunabergs socken. *Geografisk avfattning*. År 1677.

Lantmäteriet. Tunaberg socken. *Geografisk avmätning*. År 1794.

Länsstyrelsen i Södermanlands län och Skogsstyrelsen. 2006. *Strategi för formellt skydd av skog i Södermanlands län*. Rapport nr 2006:7

Länsstyrelsen i Södermanlands län. *Sörmlands natur, Naturvårdsprogram*. Objekt nr 80-103 (klass 1). 1991.

Nordiska ministerrådet. *Naturgeografisk regionindelning av Norden*. NU-serien B 1977:34.

Rydberg, H. och Wanntorp, H-E. Botaniska sällskapet i Stockholm. *Sörmlands flora*. 2001.

Datum

Dnr

2015-06-10

511-4804-2011

Sveriges Geologiska undersökning. *Jordartskartan*. Digital utgåva.
Sveriges Geologiska undersökning. *Berggrundskartan*. Digital utgåva.
Tunabergs hembygdsförening. *Tunabergsbygden* 1994.

Bilagor

2.1 Skötselområdeskarta

